

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

چهارم دبستان ...

نگارشن فاری

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب: نگارش فارسی - چهارم دبستان - ۴۰۴

پدیدآورنده: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف: دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف: نازیلا بهرون، حسن ذوالفقاری، عبدالرحمن صفارپور، گلزار فرهادی،
راحله محمدی، مهتاب میرایی آشتیانی، فرح نجاران و ملاحح نجفی عرب (اعضای شورای برنامه‌ریزی)
فریدون اکبری شبلدره، معصومه نجفی یازگی (اعضای گروه تألیف) - محمد دانشگر (ویراستار)

مدیریت آماده‌سازی هنری: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی: احمدرضا امینی (مدیرمورفنی و چاپ) - مجید ذاکری یونسی (مدیر هنری) -
جواد صفری (طراح گرافیک، صفحه‌آرا و طراح جلد) - حسین آسینوند، ثنا حسین پور، راحله برخوردار،
سحر خراسانی، مجید ذاکری یونسی و مریم کیوان (تصویرگران) - کامران انصاری (طراح خط رایانه‌ای) -
حسین قاسم‌پور اقدم، آذر روستائی فیروزآباد، زینت بهشتی شیرازی، راحله زادفتح‌اله (امور آماده‌سازی)

نشانی سازمان: تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن: ۰۲۱-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۰۲۱-۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

ناشر: شرکت افست: تهران - کیلومتر ۴ جاده‌ی ابعلی، پلاک ۸، تلفن: ۰۲۱-۷۷۳۳۹۰۹۳
دورنگار: ۰۲۱-۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی: ۱۱۱۵۵ - ۴۹۷۹

چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ دهم ۱۴۰۲

برای دریافت فایل pdf کتاب‌های درسی به پایگاه کتاب‌های درسی به نشانی www.chap.sch.ir و
برای خرید کتاب‌های درسی به سامانه فروش و توزیع مواد آموزشی به نشانی www.irtextbook.ir یا
www.irtextbook.com مراجعه نمایید.

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش
و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به‌صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های
مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه‌ی فیلم و تکثیر به هر
شکل و نوع بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

ISBN 978-964-05-2363-6

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۳۶۳-۶

امام خمینی «قُدِّسَ سِرُّهُ»: امید من به شما دبستانی هاست.

۴۹ فصل چهارم: فرهنگ بومی

۵۰ درس هشتم: درس آزاد

۵۳ درس نهم: درس آزاد

۵۷ فصل پنجم: نام آوران

۵۸ درس دهم: باغچه‌ی اطفال

۶۳ درس یازدهم: فرمانده دل‌ها

۶۹ درس دوازدهم: اتفاق ساده

۷۵ فصل ششم: راه زندگی

۷۶ درس سیزدهم: لطف حق

۸۱ درس چهاردهم: ادب از که آموختی؟

۸۷ درس پانزدهم: شیر و موش

۹۵ فصل هفتم: علم و عمل

۹۶ درس شانزدهم: پرسشگری

۱۰۳ درس هفدهم: مدرسه‌ی هوشمند

۵ سخنی با آموزگاران بزرگوار

۷ فصل اول: آفرینش

۸ درس اول: آفریدگار زیبایی

۱۴ درس دوم: کوچ پرستوها

۱۹ فصل دوم: دانایی و هوشیاری

۲۰ درس سوم: راز نشانه‌ها

۲۵ درس چهارم: ارزش علم

۳۱ درس پنجم: رهایی از قفس

۳۷ فصل سوم: ایران من

۳۸ درس ششم: آرش کمان‌گیر

۴۴ درس هفتم: مهمان شهر ما

سخنی با آموزگاران بزرگوار

نوشتن یکی از مهارت‌های زبانی است که از طریق آن، شخص می‌تواند اندیشه‌ها، باورها، احساسات و تجربه‌های دیداری، شنیداری و خوانداری خویش را به نوشتار درآورد. مهارت نوشتن به نویسندگان و ویرایشگران را می‌دهد تا در مورد مطالبی که می‌خواهند، بنویسند، تفکر کنند و نوشته‌های خود را پیرایش و ویرایش کنند. نویسنده هرچه در به کارگیری هنجارهای نگارشی توانا تر باشد، مطلبی که می‌نویسد، منسجم‌تر خواهد بود و پیام او شفاف و روشن به خواننده، انتقال خواهد یافت.

نوشتن سطوحی دارد؛ املا یکی از سطوح مقدماتی آن است. املا هم مرحله‌ای دارد که از آن میان، می‌توان به توانایی تبدیل نشانه‌های آوایی به نوشتاری، نوشتن درست نشانه‌ها و توانایی خوانا و زیبانویسی اشاره کرد. افزون بر آموزش املا، کتاب فارسی چهارم ابتدایی در ادامه‌ی فارسی سوم به سطح پیشرفته‌ی نوشتن (نگارش و انشا) توجه ویژه‌ای دارد؛ لذا به همکاران محترم پایه‌ی چهارم توصیه می‌شود کتاب نگارش سوم ابتدایی را به همراه مطالب کتاب راهنمای معلم آن مطالعه کنند. کتاب نگارش به قلمرو نمادهای خطی و نوشتاری زبان و به دیگر سخن به پهنه‌ی مهارت‌های تولید مکتوب زبان می‌پردازد؛ یعنی در کتاب فارسی، زبان‌آموز، اطلاعات و معارف را از طریق متن درس‌ها و آموزه‌ها دریافت می‌کند و این کار، سبب پرورش ذهن و زبان، گسترش دامنه‌ی واژگان و تقویت توانایی تفکر و تحلیل دانش‌آموز می‌شود که در گفتار و بیان دیدگاه‌ها و حضور فعال در کارهای گروهی و نقد و تحلیل شفاهی، قابل مشاهده و ارزشیابی است؛ اما در کتاب نگارش، آموخته‌ها (مجموعه‌ی دیده‌ها، شنیده‌ها، خوانده‌ها و اندیشیده‌ها) در قالب نوشته نمایان می‌شوند. افزون بر این در تدوین کتاب نگارش، به آموزش درک متن و نگارش با رعایت سیر تدریجی و مرحله‌ای، توجه کافی شده است.

هر درس کتاب نگارش در چهار بخش طراحی شده است:

۱. **فعالیت‌های درس**، این بخش در دو صفحه با پنج پرسش سازماندهی شده است و به تمرین و تثبیت یادگیری **املا، واژه‌آموزی و دانش زبانی** می‌پردازد.
۲. **هنر و سرگرمی**، این بخش دو نوع فعالیت را با موضوع‌های خوش‌نویسی، جدول و بازی با کلمات در خود جای داده است.

۳- **فعالیت‌های درک متن**، این بخش با هدف کتاب‌خوانی و تقویت درک متن طراحی شده است. تفاوت این بخش با کتاب فارسی، تولید کتبی براساس یافته‌های ذهنی است. دانش‌آموزان پس از خواندن متن به سؤالات پاسخ می‌دهند و ذهنیات خود را به رشته‌ی تحریر درمی‌آورند. مطلبی که بسیار اهمیت دارد، این است که هر دانش‌آموز در سکوت کامل، متن را صامت‌خوانی کند و پاسخ سؤالات را بنویسد. برای بررسی پاسخ دانش‌آموزان، پاسخ یک سؤال را پنج تا ده نفر از آنها از روی نوشته‌ی خود بخوانند. به هیچ وجه این بخش به صورت پاسخ شفاهی پذیرفته نشود؛ آنها باید یاد بگیرند چگونه پاسخ خود را به رشته‌ی تحریر در آورند و با دقت پاسخ دهند.

۴- **نگارش**، این بخش به آموزش نگارش و اشنانویسی می‌پردازد و به تعمیق تجربه‌های یادگیری در این زمینه اختصاص دارد.

تذکر: همچنان که در فارسی پایه‌ی سوم دبستان یادآور شده‌ایم، تشدید (ˆ) به عنوان یکی از نشانه‌های گفتاری زبان فارسی، آموزش داده می‌شود؛ اما در ارزشیابی درس املا، نمره‌ای به آن تعلق نمی‌گیرد.

گروه زبان و ادب فارسی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری

درس اول: آفریدگار زیبایی

درس دوم: کوچ پرستوها

فصل اول

آفرینش

درس اوّل

آفریدگار زیبایی

املا و واژه‌آموزی

سه جمله از متن را که در آنها واژه‌ی «پاییز» به کار رفته است، بنویسید.

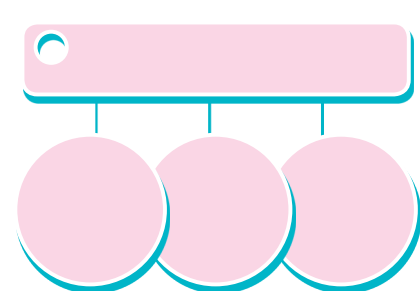
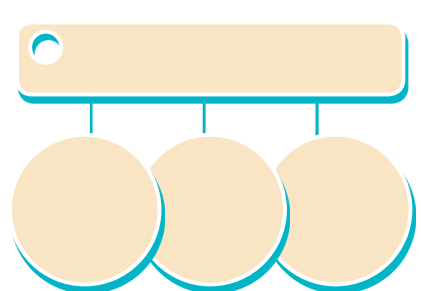
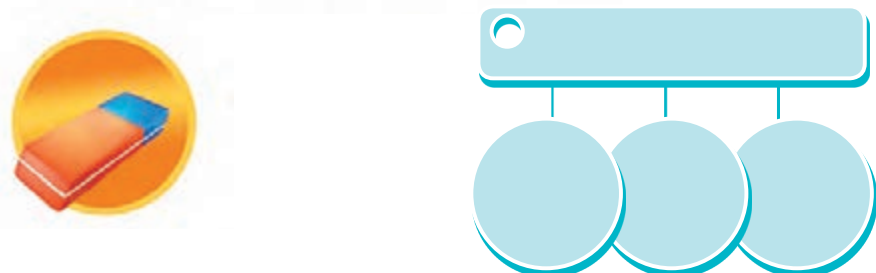
هشت واژه از متن درس بنویسید که ارزش املائی دارند.

چیزهایی را که در تصویر می بینید با توجه به واژه آموزی این درس طبقه بندی کنید و نمودار آن را کامل کنید.

۱ واژه‌های زیر را با دقت بخوانید.

جهان افروز - هلو - رنگ آمیزی - تاب - ارغوانی

آنها را در درس پیدا کنید و از روی جمله‌هایی که این واژه‌ها در آن به کار رفته‌اند با خط خوانا بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

۲ با توجه به متن درس با هر گروه از حروف در هم ریخته، یک واژه بسازید.

ع . ز . ر . م . ا

و . ب . ن . ص . ر

ط . ه . ق . ر

.....

.....

.....

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

به نام خداوند خورشید و ماه که دل را به نامش خرد داد راه

به نام خداوند خورشید و ماه که دل را به نامش خرد داد راه

.....

۲ این جمله‌ها را در متن درس پیدا کنید و جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.

۱ روزی بهار، تابستان، پاییز و زمستان با هم گفت وگو.....

۲ خورشید پذیرفت که بین آنان .....

۳ سطح رودخانه را با قشر نازک یخ .....

۴ اول، بهار زیبا و دل انگیز قلم به .....

۵ خورشید از دیدن منظره‌ی طبیعت بهار .....

۶ کنار جنگل را با بوته‌های انبوه تشک .....

۳ واژه‌های جدول زیر را در جمله‌های بالا پیدا و خانه‌های جدول را پر کنید.

ن				ز			
	ف			ذ			
		ق					
	ی						
			ب				
ه							

متن زیر را بخوانید و به سؤال‌های آن پاسخ دهید.

می‌خواستم همه چیز را درباره‌ی خدا بدانم. از خانه بیرون رفتم. درختان با برگ‌هایی سبز و قامتی بلند، ایستاده بودند. زیر درختی گلی تازه شکفته دیدم. گفتم: «چه گل زیبایی!» گل لبخندی زد و گفت: «من زیبا هستم؛ اما خدا از همه زیباتر است. او آفریدگار من است. آن که مرا آفریده، از همه زیباتر است.»

نسیم آرام می‌وزید و دست مهربان خود را بر سر گل‌ها و برگ‌ها می‌کشید. گفتم: «نسیم چه مهربان است!» چهره‌ام را نوازش کرد و گفت: «من مهربانم؛ اما خدا از همه مهربان‌تر است. او آفریدگار من است. آن که مرا آفریده، از همه مهربان‌تر است.»

ناگهان آسمان ابری شد. ابرها به هم پیوستند و باران گرفت. گفتم: «اگر باران بر درختان و دانه‌ها نمی‌بارید، آنها تشنه می‌ماندند؛ رودها و دریاها خشک می‌شدند و هیچ انسان و حیوانی زنده نمی‌ماند.» در این هنگام، ابر غرید و گفت: «خدا دوست انسان‌هاست. اگر لطف خدا نبود، هیچ ابری نمی‌بارید.»

به خانه برگشتم. پدر و مادرم درباره‌ی کتابی که خوانده بودند، صحبت می‌کردند. گفتم: «خوش به حال شما که همه چیز را می‌دانید». پدر با مهربانی گفت: «عزیزم، داناتر از همه خداست. او همه چیز را می‌داند و دوستدار کسانی است که می‌خواهند بدانند، تا زندگی بهتری داشته باشند.»

۱ از کدام بند می‌فهمیم که خداوند بخشنده است؟

۲ در این متن چهار ویژگی برای خداوند بیان شده است؛ آنها را نام ببرید.

۳ به نظر شما بهترین عنوان برای این متن چیست؟

درباره‌ی موضوع «تابستان» کمی فکر کنید. سپس آن را به موضوع‌های کوچک‌تر تقسیم کنید. یکی از آنها را انتخاب کنید و درباره‌ی آن، یک بند بنویسید. در نوشتن جمله‌ی اول (جمله‌ی موضوع)، دقت کنید. همچنین توجه داشته باشید، جمله‌هایی که می‌نویسید، باید در تکمیل جمله‌ی موضوع نوشته شوند.

تابستان

موضوع کلی:

تعطیلات تابستان

موضوع کوچک‌تر:

Four empty rounded rectangular boxes for writing the main topic and sub-topics.

Four horizontal dotted lines for writing the main paragraph.

در نوشتن یک بند، مراحل زیر به ترتیب دنبال می‌شود:

- ۱ انتخاب موضوع
- ۲ محدود کردن موضوع کلی
- ۳ نوشتن جمله‌ی موضوع
- ۴ نوشتن بقیه‌ی جمله‌ها در تکمیل جمله‌ی موضوع

یادآوری

کوچ پرستوها

درس دوم

املا و دانش زبانی

۱ با توجه به متن درس، واژه‌هایی را در جدول بنویسید که حروف زیر در آنها باشد.

واژه			حرف
.....	.....	.....	ح
.....	.....	.....	ه
.....	.....	.....	غ
.....	.....	.....	ق

۲ واژه‌های زیر را با حروف مناسب کامل کنید.

م ... تل	ب ... ی	ر ... افت
ز ... ر	هز ... ام	ع ... اب

۳ متن زیر را بخوانید و نشانه‌های نگارشی آن را بگذارید. نشانه‌های نگارشی لازم برای متن زیر (.)، (،)، (؟)، (:) و («») است.

روزی مبینا ..... زهرا ..... هانیه و مریم در حیاط مدرسه نشسته بودند ..... مریم گفت ..... امروز زنگ آخر سر کلاس نمی‌رویم ..... زهرا پرسید ..... چرا ..... هانیه گفت ..... مگر نمی‌دانی ..... قرار است برای مراسم جشن ولادت حضرت محمد (ص) به سرای محله برویم .....

۱ واژه‌ها و عبارت‌های زیر را با دقت بخوانید.

مهمی	اشتباه	برمی‌خیزیم
شگفتی	می‌گذارند	راهیابی

آنها را در درس پیدا کنید و از روی جمله‌هایی که این واژه‌ها در آن به کار رفته‌اند با خط خوانا بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

۲ واژه‌های جدول را از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

	و		و			گ
ش			و			ج
م			و			ر
			و			د

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

باز می آید پرستو نغمه خوان باز می سازد در اینجا آشیان

باز می آید پرستو نغمه خوان باز می سازد در اینجا آشیان

۲ واژه‌های زیر را در جدول پیدا کنید و رنگ بزنید تا با حروف باقیمانده، رمز جدول را پیدا کنید. سپس درباره‌ی واژه‌ی به دست آمده، دو سطر بنویسید.

مهربان - در ستار - دوستی - آب - شجاع - ادب - سلام

آ	م	ه	ر	ب	ا	ن	ف
د	ر	س	ت	ک	ا	ر	ر
ی	د	و	س	ت	ی	د	ا
گ	ا	ش	ج	ا	ع	ر	ب
ا	د	ب	س	ل	ا	م	د

رمز جدول: .....

با توجه به متن درس «کوچ پرستوها»، جمله‌ها را به ترتیب رویدادها شماره گذاری کنید.

- جوجه‌ها راه و رسم زندگی را از والدین خود می‌آموزند.
- پرستوهای ماده، چهار تا شش تخم سفیدرنگ می‌گذارند.
- آنها پس از بازگشت، لانه‌های سال گذشته‌ی خود را می‌یابند.
- وقتی جوجه‌ها از تخم بیرون آمدند، پدر و مادر، آنها را با حشراتی که شکار کرده‌اند، پرورش می‌دهند.
- پس از آن، خود ساختن و پرداختن لانه را به عهده می‌گیرند.
- ۱ اوایل بهار پرستوها از سفر باز می‌گردند.

کتاب خوانی

در کلاس، داستانی بخوانید و با همکاری گروه، رویدادهای آن را به ترتیب بنویسید.

نام داستان: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

بندهای زیر را با دقت بخوانید و با توجه به جمله‌ی موضوع آنها، موضوع کلی و موضوع کوچک تر هر بند را بنویسید.

الف) «کوچ پرستوها خطرهای بسیاری دارد. یکی از این خطرها، تغییرات هواست. خطر دیگر، حمله‌ی پرندگان شکاری مانند عقاب، شاهین و قرقی است. این پرندگان هنگام پرواز، ناگهان خود را در میان پرستوها می‌اندازند و با چنگال‌های نیرومند خود، آنها را می‌ربایند. با همه‌ی این خطرها، بیشتر پرستوها سفر خود را به سلامت به پایان می‌رسانند.»

🌸 **کوچ پرستوها خطرهای بسیاری دارد.**

موضوع کلی:

موضوع کوچک‌تر:

ب) «کوچ پرستوها یکی از شگفتی‌های دنیایی است که ما در آن زندگی می‌کنیم. این پرنده‌های کوچک، مسیر بسیار طولانی را پرواز می‌کنند و به جاهای معتدل‌تری کوچ می‌کنند. آنها حدود شش ماه در مناطق گرم‌تر زندگی می‌کنند. پس از سپری شدن زمان دراز و راهی طولانی، بدون آنکه اشتباه کنند، دوباره به لانه‌ی پیشین خود باز می‌گردند.»

🌸 **کوچ پرستوها یکی از شگفتی‌های دنیایی است که ما در آن زندگی می‌کنیم.**

موضوع کلی:

موضوع کوچک‌تر:

موضوع کلی و موضوع کوچک‌تر در جمله‌ی موضوع، به خواننده کمک می‌کند تا به آسانی متن را درک کند.

فصل دوم

دانش و هوشتیاری

درس سوم: رازِ نشانه‌ها

درس چهارم: ارزشِ علم

درس پنجم: رهایی از قفس

راز نشانه‌ها

درس سوم

املا و واژه‌آموزی

۱ واژه‌های زیر را به ترتیب حروف الفبا بنویسید.

هوش - فم - دست نخورده - توه‌خانه - جاده - آفرین

۲ قسمتی از درس را که به گفت‌وگوی «حاکم و پسر» مربوط است، بنویسید.

۳ با توجه به معنای جمله‌ها، واژه‌ی مناسب را انتخاب کنید.

۴ وقتی که جوجه‌ها از تخم بیرون می‌آیند، پدر و مادر به آنها ..... می‌دهند. (قضا - غذا)

۵ دانش‌آموزان در ..... مدرسه مشغول ورزش بودند. (حیات - حیات)

۶ پایه و ..... همه‌ی گفت‌وگوها، توانایی علمی دانش‌آموزان است. (اثاث - اساس)

در جدول زیر، واژه‌هایی از درس آمده است. پنج واژه از آنها را پیدا کنید و با هریک جمله‌ای بسازید.

خ	و	ا	س	ت	پ
ر	ف	س	م	ت	چ
ج	ه	ی	ک	س	ط
ا	م	ا	م	ط	و
د	ص	ب	ت	ر	ر
ه	ن	ز	ر	ف	ن

.....

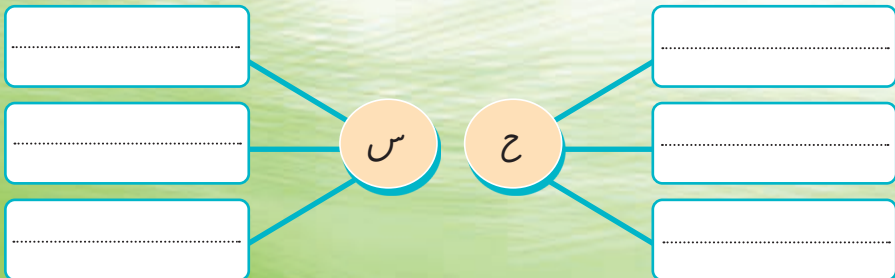
.....

.....

.....

.....

با توجه به متن برای هریک از حروف داخل شکل، واژه بنویسید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

به نام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

۲ خانه‌های جدول را به دلخواه با واژه‌هایی از متن درس پر کنید.

واژه‌ی سوم	واژه‌ی دوم	واژه‌ی اول	
			ردیف اول
			ردیف دوم
			ردیف سوم

۳ حالا با واژه‌های هر ردیف یک جمله بسازید؛ به طوری که هر سه واژه در آن جمله به کار رفته باشد.

	جمله‌ی اول
	جمله‌ی دوم
	جمله‌ی سوم

۱ دو متن زیر را با دقت بخوانید. متن کدام یک از کتاب‌های درسی شما شبیه متن (الف) است؟

متن کدام یک از کتاب‌های درسی شما شبیه متن (ب) است؟

(الف) خانه‌های نواحی بیابانی ویژگی‌هایی دارند تا خیلی گرم نباشند. دیوارهای این خانه‌ها ضخیم ساخته می‌شوند تا گرما از بیرون وارد نشود. اگر دیوار خانه‌ای کلفت نباشد، خیلی زود با نور خورشید گرم می‌شود و گرما اندک اندک به درون خانه وارد می‌شود. سقف‌های گنبدی شکل خانه‌ها هم باعث می‌شود که گرمای خورشید به پشت بام‌ها نفوذ نکند و از طریق بادگیرهایی که در سقف وجود دارد، هوای خنک همراه با باد به درون خانه وارد شود.

(ب) گنجشک و کبوتری با هم دوست شدند. تابستان بود و هوا گرم. کبوتر کمی می‌پرید و کمی دانه جمع می‌کرد تا در زمستان بی‌آذوقه نماند. اما گنجشک همه‌اش به فکر بازی و آواز خواندن بود و هرچه کبوتر به او می‌گفت که به فکر زمستانت هم باش، فایده‌ای نداشت. تابستان و پاییز رفت. زمستان آمد. سرما و برف همه جا را گرفت. گنجشک که چیزی برای خوردن نداشت به سراغ کبوتر رفت و از او کمک خواست. کبوتر گفت: «جیک جیک مستونت بود، فکر زمستونت نبود؟»

۲ تفاوت‌های متن (الف) و (ب) را در جدول زیر بنویسید.

متن (الف)	متن (ب)
.....	.....
.....	.....
.....	.....

متن‌هایی مانند نمونه‌ی (الف) را **متن علمی** و متن‌هایی مانند نمونه‌ی (ب) را **متن ادبی** می‌گویند.

به «جمله‌های موضوع» زیر دقت کنید. موضوع کلی و موضوع کوچک‌تر آن را بنویسید.

الف) آلودگی هوا دلایلی دارد.

	موضوع کلی:
	موضوع کوچک‌تر:

ب) پرچم ایران سه رنگ است.

	موضوع کلی:
	موضوع کوچک‌تر:

پ) جانوران بر دو دسته‌اند.

	موضوع کلی:
	موضوع کوچک‌تر:

جمله‌ی موضوع از موضوع کلی و موضوع کوچک‌تر تشکیل شده است.

به مثال زیر توجه کنید:

جمله‌ی موضوع: نان، انواعی دارد.

موضوع کلی: نان

موضوع کوچک‌تر: انواع نان

ارزش علم

درس چهارم

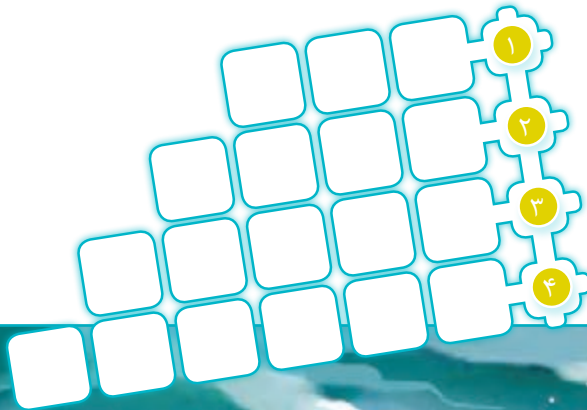
املا و دانش زبانی

۱ جدول زیر را مانند نمونه، کامل کنید.

مشغول	غرق	حرکت
-	غ	ح
--	--	حر
---	---	حرک
----		حرکت
-----		

۲ در هر ردیف با توجه به متن درس، واژه‌ی خواسته شده را پیدا کنید.

- ۱ واژه‌ی سه حرفی که حرف وسط آن (ص) باشد.
- ۲ واژه‌ی چهار حرفی که حرف اول آن (ح) باشد.
- ۳ واژه‌ی پنج حرفی که نشانه‌ی (ا) دو بار در آن به کار رفته باشد.
- ۴ واژه‌ی شش حرفی که حرف آخر آن (ه) باشد.

۳ فرض کنید، مشغول صحبت با دوستان هستید. برای گفتن هر یک از مطالب زیر از چه جمله‌ای استفاده می‌کنید؟

۴ وقتی می‌خواهید روز تولدش را بدانید.

۵ وقتی می‌خواهید درباره‌ی زیبایی گل‌دان روی میز، مطلبی بگویید.

۶ وقتی می‌خواهید به او بگویید آخرین کتابی که خوانده‌اید، چه بوده است.

۷ وقتی از او می‌خواهید برایتان آب بیاورد.

۱ با توجه به متن درس، جاهای خالی را با واژه‌های مناسب پر کنید.

روزی کشتی گرفتار ..... شد. موج‌های دریا یکی ..... از دیگری از راه می‌رسیدند و خود را به کشتی می‌کوبیدند. ناخدا هر چه کرد، نتوانست کشتی را از میان ..... نجات دهد و ..... در میان امواج گرفتار شدند. حکیم از ..... رفت و وقتی چشم باز کرد، خود را در ..... دور افتاده دید.

۲ با حروف درهم ریخته‌ی زیر، هر تعداد که می‌توانید، واژه‌ی معنی‌دار بسازید.

ب ج ع
ض م
ا ت ق
ن ا و
ح غ

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

توانا بود هر که دانا بود / ز دانش دل پیر برنا بود

توانا بود هر که دانا بود / ز دانش دل پیر برنا بود

۲ برای واژه‌های داخل جدول، سؤال‌های مناسب بنویسید.

	۱
	۲
	۳
	۴
	۵

داستان زیر را بخوانید و به سؤال‌های آن پاسخ دهید.

چند قورباغه از جنگلی عبور می‌کردند که ناگهان دو تا از آنها به داخل گودال عمیقی افتادند. بقیه‌ی قورباغه‌ها کنار گودال جمع شدند و هنگامی که دیدند گودال خیلی عمیق است به آن دو گفتند که دیگر چاره‌ای نیست؛ شما به زودی خواهید مرد. دو قورباغه این حرف‌ها را نشنیده گرفتند و با تمام توانشان کوشیدند که از گودال بیرون بپرند؛ اما قورباغه‌های دیگر، مدام به آنها می‌گفتند که دست از تلاش بردارند؛ چون نمی‌توانند از گودال بیرون بیایند و به زودی خواهند مرد. سرانجام یکی از دو قورباغه تسلیم گفته‌های دیگر قورباغه‌ها شد و از تلاش دست برداشت. او به ته گودال پرت شد.

اما قورباغه‌ی دیگر با تمام توان برای بیرون آمدن از گودال تلاش می‌کرد. هر چه بقیه‌ی قورباغه‌ها فریاد می‌زدند که تلاش بیشتر فایده‌ای ندارد، او مصمم‌تر می‌شد تا اینکه عاقبت از گودال بیرون آمد. بقیه‌ی قورباغه‌ها از او پرسیدند: مگر تو حرف‌های ما را نمی‌شنیدی؟ در آن هنگام معلوم شد که قورباغه واقعاً ناشنواست. او در تمام مدت فکر می‌کرد که دیگران او را تشویق می‌کنند!

۱ چرا قورباغه‌ای که ناشنوا بود، موفق شد از گودال خارج شود؟

.....

۲ این داستان دو پیام مهم داشت. به نظر شما آن دو پیام چه بود؟

.....

۳ به نظر شما بهترین عنوان برای این داستان چیست؟ چرا؟

.....

الف) بند زیر را با دقت بخوانید و «جمله‌ی موضوع» آن را بنویسید. موضوع کلی و کوچک‌تر جمله‌ی موضوع را مشخص کنید و درباره‌ی جمله‌های دیگر بند در گروه گفت‌وگو کنید.

«دیروز به کتابخانه‌ی مسجد رفتیم. سالن کتابخانه کاملاً ساکت بود. تعدادی میز و صندلی در آن دیده می‌شد و چند نفر مشغول مطالعه بودند. دور تا دور سالن پر از قفسه‌های کتاب بود. قفسه‌ها چهار ردیف داشتند و کتاب‌ها با نظم خاصی در آنها چیده شده بودند. بعضی از کتاب‌ها بزرگ بودند و برخی کوچک، رنگ‌های متفاوت جلد کتاب‌ها، نظرم را به خود جلب کرد. کتابی برداشتم و پشت یکی از میزها نشستم و شروع به خواندن آن کردم.»

جمله‌ی موضوع :

موضوع کلی:

موضوع کوچک‌تر:

نویسنده‌ی این بند، ابتدا سالن کتابخانه را با دقت نگاه کرده است. سپس اجزایی را که دیده، توصیف کرده است. این نوع بندها را بند توصیفی می‌گویند. برای نوشتن بند توصیفی، خوب دیدن بسیار اهمیت دارد.

ب) به یک شیء با دقت نگاه کنید. سپس اجزای آن را توصیف کنید. مثلاً به دفترچه‌ی خود، کلاستان و یا نقشه و تصویری که روی دیوار نصب شده است، خوب نگاه کنید و یک بند توصیفی بنویسید.

درس پنجم

رهایی از قفس

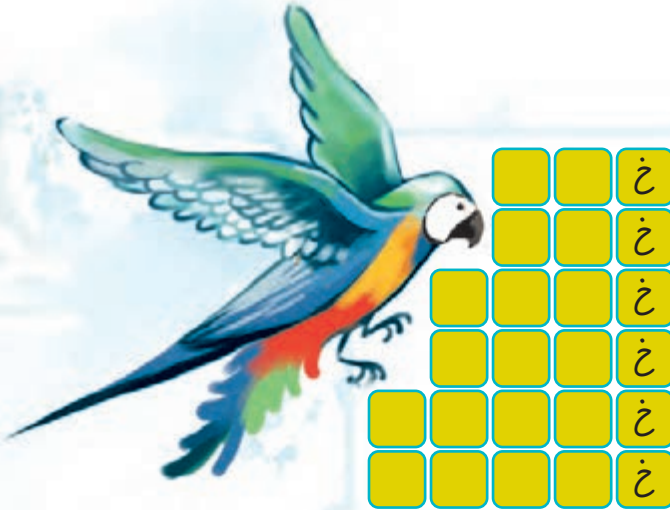
املا و واژه‌آموزی

بیت‌هایی را که واژه‌های زیر در آنها به کار رفته است از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

طویان، شادکام، ارمان، خطّه

جدول زیر را با استفاده از واژه‌های متن درس کامل کنید.

با واژه‌های زیر متن را کامل کنید. توجه کنید که یکی از واژه‌ها یک بار و بقیه دو بار به کار می‌روند.

سالنامه، هفته‌نامه، قولنامه، کتابنامه

پدرم گفت: «دخترم، لای ..... یک کاغذ است؛ آن را برایم بیاور.» وقتی به اتاق کار پدرم رفتم، روی میز کارش ..... کودک و نوجوان را دیدم. خواندن مطالب این ..... برایم بسیار جالب بود. پدرم همیشه آن را برای من می‌خرید. آن را برداشتم و با سرعت صفحاتش را ورق زدم و رسیدم به آخر مجله؛ شروع کردم به مرور کتاب‌هایی که فهرست آنها در ..... آمده بود. ناگهان با صدای پدرم به خودم آمدم و تازه یادم افتاد دنبال یک کاغذ آمده بودم. کاغذ را از لای ..... برداشتم. بالای کاغذ واژه‌ی ..... دیده می‌شد. کاغذ را به پدرم دادم و از او سؤال کردم: «..... یعنی چی؟» پدرم لبخندی زد و گفت: «آفرین دخترم، مثل همیشه چیزی را که نمی‌دانی، می‌پرسی. این کاغذ نوشته‌ای است که هنگام خرید خانه نوشتیم و یک نوع قول و قرار بین فروشنده و خریدار است.»

۱ با کنار هم گذاشتن واژه‌های داخل کادر، مانند نمونه، واژه‌ی جدید بسازید.

گران + بها = گران بها

۲ واژه‌های زیر را در جدول پیدا کنید و با مداد رنگی دور آنها خط بکشید.

بازرگان ، ثروتمند ، طوطی ، ارغوان ، حبس ، تعجب ، کنیز ، بازگو ، شروع ، باغ

ب	ط	و	ط	ی	ک	ب	ث
ا	ر	م	غ	ا	ن	ا	ر
ز	ظ	ت	ل	ح	ی	غ	و
ر	ژ	ع	ا	ب	ز	ش	ت
ک	ن	ج	م	س	ه	ر	م
ا	چ	ب	ا	ز	گ	و	ن
ن	ض	ص	ن	خ	پ	ع	د

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

هر که نان از عمل خویش خورد   منت حاتم طایی نبرد

هر که نان از عمل خویش خورد   منت حاتم طایی نبرد

.....

۲ درباره‌ی مثلی که در متن داستان «قدم یازدهم» بود، نقاشی بکشید یا بخشی از آن داستان را که به این مثل مربوط بود، نقاشی کنید.

با توجه به متن درس «**رهایی از قفس**» ترتیب رویدادهای زیر را شماره گذاری کنید.

- بازرگان به خانه‌ی خویش بازگشت.
- بازرگان با شرمندگی ماجرا را برایش تعریف کرد.
- بازرگان، طوطی را از پنجره‌ی خانه به باغ انداخت.
- طوطی درباره‌ی سوغاتی‌اش از بازرگان پرسید.
- بازرگان، پیام طوطی‌اش را به طوطیان هندوستان داد.
- طوطی‌اش درست مثل همان طوطی شروع به لرزیدن کرد و در قفس افتاد.
- طوطی که از بند آزاد شده بود، پرواز کرد و روی شاخه‌ی درخت نشست.
- با شنیدن حرف‌های بازرگان، یکی از طوطیان بر خود لرزید و از بالای درخت افتاد.

کتاب خوانی

یکی از کتاب‌های داستان معرفی شده در رمزینه‌ی صفحه‌ی ۱۴۰ کتاب فارسی را بخوانید

و رویدادهای آن را به ترتیب بنویسید.

نام داستان : .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

الف) بند زیر را با دقت بخوانید و «جمله‌ی موضوع» آن را بنویسید. موضوع کلی و کوچک‌تر جمله‌ی موضوع را مشخص کنید و درباره‌ی جمله‌های دیگر بند، گفت‌وگو کنید.

«استخر بسیار زیبا بود. آب از فواره‌های آن تا ارتفاع زیادی بالا می‌رفت و با سر و صدا به روی سطح استخر می‌ریخت. نسیم، قطره‌های ریز آب را به سویی می‌برد. قوهای سفیدی بر پهنه‌ی آب شنا می‌کردند. بعضی از آنها مثل قایقی کوچک، آرام بر سینه‌ی آب حرکت می‌کردند. بعضی‌ها سرهایشان را زیر آب می‌بردند و بیرون می‌آوردند. بعضی‌ها نیز با هم بازی می‌کردند.»

جمله‌ی موضوع :

موضوع کلی:

موضوع کوچک‌تر:

برای زیباتر شدن بند توصیفی، نویسنده از شباهت قوها و قایق کوچک استفاده کرده است.

ب) یک بند توصیفی درباره‌ی «مادر» بنویسید. به این فکر کنید که مادر شبیه چیست.

مادر

.....

.....

.....

.....

ایران من

فصل سوم

درس ششم: آرش کمان گیر

درس هفتم: مهمان شهر ما

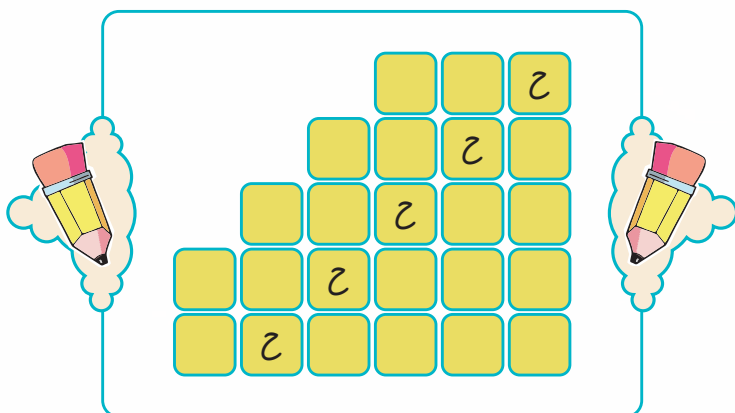

آرش کمانگیر

درس ششم

املا و دانش زبانی

۱ با توجه به متن درس‌های پنجم و ششم، جدول را کامل کنید.

۲ مانند نمونه کامل کنید.

منتظر: انتظار

محکم: .....

تحقیر: .....

نقص: .....

ماهر: .....

جمله‌های متن زیر را جدا کنید و بنویسید هر جمله چه پیامی دارد. مانند نمونه، عمل کنید.

رنگ سَرَم، سبز بَرّاق است. طوق باریک سفیدی بر زیباییِ گردنم افزوده است. من در نزارها و علفزارهای کنار رودخانه‌ها و دریاچه‌ها زندگی می‌کنم. شناگر ماهری هستم. بازی با امواج آب را دوست دارم. حالا مرا شناختی؟ من مرغابی هستم.

پیام جمله	جمله
سبز بودن رنگ سر	رنگ سَرَم، سبز بَرّاق است.

۱ جمله‌هایی را که واژه‌های زیر در آنها به کار رفته است از متن درس پیدا کنید و در جدول بنویسید.

ایرانیان

ایران

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

۲ واژه‌های داخل شکل را به طور مناسب، کنار هم قرار دهید و ترکیب‌های جدید بسازید.

.....

.....

.....

.....

.....

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

دست در دست هم دهیم به مهر مین خویش را کنیم آباد

دست در دست هم دهیم به مهر مین خویش را کنیم آباد

۲ جدول را کامل کنید. برخی از خانه‌های جدول، حرف رمز دارند. حروف رمز را به ترتیب شماره‌های آن در خانه‌های زیر قرار دهید تا واژه‌ی مورد نظر به دست آید.

- ۱ سختی
- ۲ مخالف قر
- ۳ مانند گل
- ۴ شکیبایی
- ۵ کسالت آور
- ۶ صبح زود
- ۷ از جنس فولاد
- ۸ غمگین و ناراحت
- ۹ تنومند و قوی
- ۱۰ موفقیت

واژه‌ی رمز:

۱۰ ۹ ۸ ۷ ۶ ۵ ۴ ۳ ۲ ۱

الف) جمله‌های زیر را بخوانید و به واژه‌هایی که مشخص شده است، توجه کنید.

در آنجا دست به دعا برداشت و با خدای خود زمزمه کرد.

من جان خود را در تیر خواهم گذاشت و برای سربلندی ایران فدا خواهم کرد.

آرش نام خدا را بر زبان آورد و با همه‌ی توان، زه کمان را کشید.

در مثال‌های بالا «و» جمله‌ها را به هم پیوند داده است؛ مثلاً در شماره‌ی یک، دو جمله‌ی زیر

با حرف «و» به هم وصل شده‌اند. به این ترتیب معنی دو جمله به هم ارتباط پیدا می‌کند. به این

حرف، نشانه‌ی ربط یا پیوند می‌گویند.

در آنجا دست به دعا برداشت.

با خدای خود زمزمه کرد.

ب) از ده سطر اول متن درس «ارزش علم» جمله‌هایی را که با نشانه‌ی ربط «و» به هم

وصل شده‌اند، پیدا کنید و بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

الف) بند زیر را با دقت بخوانید و «جمله‌ی موضوع» آن را بنویسید. موضوع کلی و کوچک‌تر جمله‌ی موضوع را مشخص کنید و درباره‌ی جمله‌های دیگر بند در گروه گفت‌وگو کنید.

«می‌خواهم خاطره‌ی اولین روز مدرسه‌ام را برایتان تعریف کنم. آن موقع هفت‌ساله بودم. یک روز صبح زود دست در دست مامان به مدرسه رفتم. مدرسه‌ی ما یک حیاط بزرگ و قدیمی داشت. همین قدر یادم هست که صف‌های بچه‌ها تشکیل شد و من در صف کلاس اولی‌ها قرار گرفتم. مامان جلوی در مدرسه کنار والدین دیگر ایستاده بود و به من نگاه می‌کرد. من هم دائم او را نگاه می‌کردم که مبادا از آنجا برود. ناگهان دیدم مامان نیست. هر طرف را که نگاه کردم، او را ندیدم. فهمیدم که رفته است و شروع به گریه کردم. یکی از معلم‌ها که اشک‌های مرا دید با محبت دستم را گرفت و به سمت کلاس برد. او با من صحبت می‌کرد و مثل مامانم بسیار مهربان بود.»

جمله‌ی موضوع:

موضوع کلی:

موضوع کوچک‌تر:

نویسنده‌ی این بند، خاطره‌ی اولین روز مدرسه‌اش را روایت کرده است. این نوع بندها را **بند روایتی** یا **روایی** می‌گویند. در بند روایتی، رویدادها به ترتیب یکی پس از دیگری به دنبال هم می‌آیند.

ب) یک بند روایتی درباره‌ی سفر به مشهد، یا هر موضوع دیگری که می‌خواهید، بنویسید.

.....

.....

.....

مهمانِ شهر ما

درس هفتم

املا و واژه آموزی

۱ ابتدا حروف جا افتاده را با مراجعه به متن درس بنویسید؛ سپس آنها را به ترتیب حروف الفبا مرتب کنید.

نشا... خوش... ال... ات... ار... غو... ا... چ... ره... پاک... ه... ه... ه...

.....

۲ جدول زیر را با توجه به متن درس، کامل کنید.

واژه	حرف
	ط
	ص
	ظ

۳ یک متن بنویسید و سه تا از واژه‌های زیر را در آن به کار ببرید.

خود ساخته،
خود جوش،
خود پسند،
خود کار،

۱ واژه‌ی مورد نظر در هر بخش را پیدا کنید و بنویسید.

(الف)

حروف را به ترتیب کنار هم بچینید و واژه‌ی جدید بسازید.

حرف اول: حیاط

حرف دوم: مضرب

حرف سوم: خروش

حرف چهارم: نگار

(ب)

حروف را به ترتیب کنار هم بچینید و واژه‌ی جدید بسازید.

حرف اول: جملات

حرف دوم: امواج

حرف سوم: میعاد

حرف چهارم: تعلیم

حرف پنجم: صداقت

۲ جمله‌های زیر را با واژه‌ی مناسب، تکمیل کنید.

مشتاقانه، هجوم، مسؤلان، استقبال

هریک از ما، لحظه شماری می‌کردیم که روز ..... کی می‌رسد؟!

فقط به انبوه جمعیت و ..... عاشقانه‌ی مردم فکر می‌کردم.

برخی از شوق می‌گریستند و جمعی ..... گوش می‌دادند.

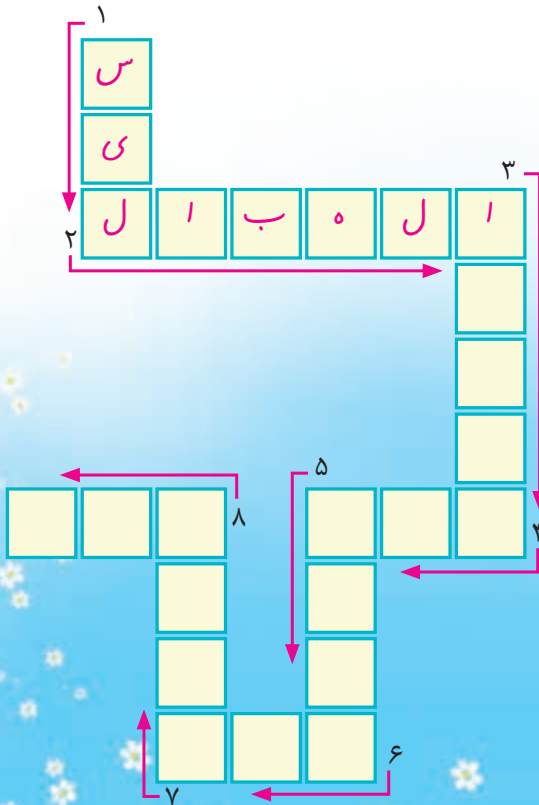
۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

این درختان که پرگل و زیباست   کودکان، این زمین و آب و هوا

این درختان که پرگل و زیباست   کودکان، این زمین و آب و هوا

خانگی ما و آشیانه‌ی ماست   باغ و بستان و کوه و دشت همه

خانگی ما و آشیانه‌ی ماست   باغ و بستان و کوه و دشت همه

۲ در جدول روبه‌رو هر واژه با نشانه‌ی آخر واژه‌ی قبل شروع می‌شود. با کمک واژه‌های درس این کار را ادامه دهید و جدول را کامل کنید.

جمله‌های زیر را بخوانید و به واژه‌هایی که مشخص شده است، توجه کنید.

ایرانیان در برابر تورانیان پایداری می‌کردند؛ **اما** پیروزی بر آنان بسیار مشکل بود.

در بدن من هیچ نقص و عیبی نیست؛ **اما** خوب می‌دانم چون تیر از کمان رها شود، همه‌ی نیروی من از تن بیرون خواهد رفت.

آنها همه جای شهر را دنبال شیر کوچولو گشتند؛ **ولی** او را پیدا نکردند.

در مثال‌های بالا واژه‌هایی مانند «**اما**» و «**ولی**» جمله‌ها را به هم وصل می‌کنند؛ مثلاً در جمله‌ی شماره‌ی سه، دو جمله‌ی زیر با «**ولی**» به هم وصل شده‌اند. دقت کنید که مفهوم دو جمله در مقابل هم است.

آنها همه جای شهر را دنبال شیر کوچولو گشتند.

او را پیدا نکردند.

کتاب خوانی

یکی از کتاب‌های داستان معرفی شده در رمزینه‌ی صفحه‌ی ۱۴۰ کتاب فارسی را بخوانید و جمله‌هایی را که با «**اما**» و «**ولی**» به هم وصل شده‌اند، پیدا کنید و در کادر زیر بنویسید.

نام داستان: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

الف) به یک گل‌دان گل با دقت نگاه کنید و یک بند توصیفی بنویسید.

Blank writing area for the first exercise, featuring a light blue header bar and a decorative floral border on the sides.

ب) درباره‌ی کارهایی که در تعطیلات آخر هفته انجام داده‌اید، فکر کنید و یک بند روایتی بنویسید.

Blank writing area for the second exercise, featuring a light blue header bar and a decorative floral border on the sides.

فرهنگنا بو

فصل چهارم

درس هشتم: درس آزاد

درس نهم: درس آزاد

درس آزاد

درس هشتم

املا

Blank writing area with horizontal dashed lines for handwriting practice.

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

درس آزاد

درس نهم

املا

Blank writing area with horizontal dotted lines for handwriting practice.

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

A series of 18 horizontal dotted lines spaced evenly down the page, intended for handwriting practice.

نام اوران

فصل پنجم

درس دهم: باغچه‌ی اطفال

درس یازدهم: فرمانده دل‌ها

درس دوازدهم: اتفاق ساده

باغچه‌ی اطفال

درس دهم

املا و دانش زبانی

۱ با توجه به متن درس، واژه‌ها را کامل کنید.

سـرگ	خو	اژ	خـش
نمی‌پـ	اط	تـصـ	اـسـتـ

۲ با توجه به متن درس، جاهای خالی را با واژه‌های مناسب کامل کنید.

چهار باغچه‌بان پس از پایان دوره‌ی مکتب، نزد پدر ..... بنایی و قنّادی را یاد گرفت. پدر او در ساختن ..... مسجد و گچ‌بری استاد بود؛ اما هیچ‌یک از این کارها ..... پرشور و ذهن‌جویای او را ..... نمی‌کرد. او که در شعله‌ی ..... خدمت به مردم می‌سوخت، پس از ..... شدن برای آموزگاری به فکر دایر کردن کودکانی در تبریز افتاد.

۳ نمودار جمله‌های زیر را رسم کنید.

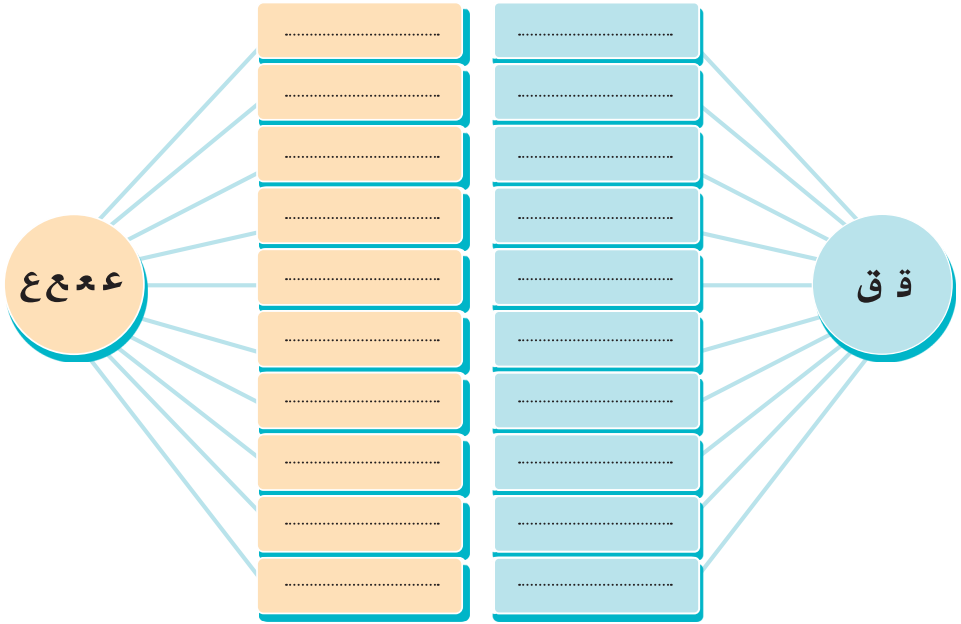
مرداد خوابید.

مینا خندید.

حکیم اندیشید.

۱ با توجه به متن درس، واژه‌هایی که حروف زیر را دارند، پیدا کنید و بنویسید.

۲ پنج جمله از متن درس را که به نظرتان جالب است، بنویسید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

هر روز و هر شب چون باغبانی مشغول کار است با مهربانی

هر روز و هر شب چون باغبانی مشغول کار است با مهربانی

از تابش این خورشید خندان سرسبز و زیباست باغ دبستان

از تابش این خورشید خندان سرسبز و زیباست باغ دبستان

۲ در متن درس، واژه‌هایی را

پیدا کنید که با نشانه‌های داخل

بادبادک آغاز شوند؛ آنها را در

دنباله‌های بادبادک‌ها بنویسید.

جمله‌های زیر را بخوانید و به واژه‌هایی که مشخص شده است، توجه کنید.

۱ شیر کوچولو از این ماجراها بی‌خبر بود؛ **چون** قدم یازدهمی را بر نداشته بود.

۲ حرفش را ادامه نداد؛ **زیرا** خوابش برده بود.

۳ **چون** کاغذی برای نوشتن نداشت، روی ماسه‌های نرم کنار دریا می‌نوشت.

در مثال‌های بالا واژه‌هایی مانند «**چون**» و «**زیرا**»، جمله‌ها را به هم وصل می‌کنند؛ مثلاً در شماره‌ی یک، دو جمله‌ی زیر با «**چون**» به هم وصل شده‌اند. دقت کنید که جمله‌ی اول مفهومی را بیان می‌کند و جمله‌ی دوم دلیل آن را می‌گوید.

۴ شیر کوچولو از این ماجراها بی‌خبر بود.

۵ قدم یازدهمی را بر نداشته بود.

در متن درس «**باغچه‌ی اطفال**» جمله‌هایی را که با «**اما**»، «**ولی**» و «**زیرا**» به هم وصل شده‌اند، پیدا کنید و در کادر زیر بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

متن زیر را بخوانید.

پرستوها بهار و تابستان را به آسودگی به سر می‌برند؛ اما در آغاز پاییز دشواری‌هایی برای آنها پیش می‌آید. در آن هنگام، حشرات کمیاب می‌شوند و هوا رو به سردی می‌رود. به ناچار، پرستوها باید لانه‌ی خود را ترک بگویند و به جاهای معتدل تری کوچ کنند.

وقتی که زمان کوچ آنها فرا می‌رسد، دسته دسته روی بام‌ها یا سیم‌های برق جمع می‌شوند و به نظر می‌آید که به گفت‌وگوی مهمی مشغول هستند. به زودی، عده‌ای دیگر از راه دور می‌رسند و جنب‌وجوش آنها رفته‌رفته زیادتر می‌شود؛ تا اینکه یک روز صبح که از خواب برمی‌خیزیم، از پرستوها نشانی نمی‌بینیم. آن وقت معلوم می‌شود که آنها کوچ کرده‌اند. در این سفر دراز، خطرهای بسیاری وجود دارد. یکی از این خطرها، تغییرات هواست. خطر دیگر، حمله‌ی پرندگان شکاری مانند عقاب، شاهین و قرقی است. این پرندگان، هنگام پرواز، ناگهان خود را در میان پرستوها می‌اندازند و با چنگال‌های نیرومند خود، آنها را شکار می‌کنند.

متن بالا از چند بند تشکیل شده است؟ بنویسید هر بند درباره‌ی چه چیزی بود.

.....

.....

.....

.....

موضوع کلی متن چیست؟

درس یازدهم

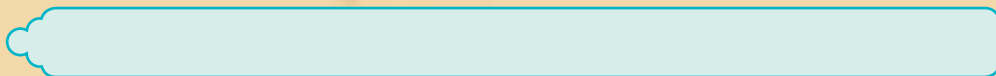

فرمانده‌دل‌ها

املا و واژه‌آموزی

از روی بند دوم درس با خط خوش و خوانا بنویسید.

Handwriting practice area with ten sets of horizontal lines (top solid, middle dashed, bottom solid) for writing.

۲ واژه‌های زیر را با دقت بخوانید. آنهایی را که در متن درس وجود دارد، پیدا کنید و یک بار از روی آنها بنویسید.

نفوذ، مقابله، فاصله، کنجاو، شجاعت، بی‌وقفه، معتدل، حالت، ارمغانی، وحشت، همتا، سقا، سقوط

۳ با هر یک از واژه‌های زیر، یک جمله‌ی جدید و مناسب بنویسید.

وصف ناپذیر

تسخیر ناپذیر

خستگی ناپذیر

۱ بند سوم درس را با دقت بخوانید و واژه‌هایی که صدای «ز» دارند، پیدا کنید و بنویسید.

.....

.....

.....

۲ اکنون واژه‌های نوشته شده را با توجه به شکل‌های مختلف صدای «ز» دسته‌بندی کنید.

.....

.....

.....

.....

۳ با توجه به متن درس، واژه‌های پنهان شده در جدول را پیدا کنید و بنویسید.

د	م	ر	خ	ص	ی	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
ت	س	و	ص	ف	ن	
ج	ر	چ	گ	ط	ا	
ع	م	ج	ا	ش	ب	
م	ق	ذ	ی	ل	ذ	
ل	ا	ف	ت	ح	ی	
ی	ب	و	ص	غ	ر	
ا	ل	ژ	ر	ی	ک	
ت	ه	ع	ف	ث	پ	
م	ظ	ل	و	م	ض	

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

گاه اوج خنده‌ی ما گریه است   گاه اوج گریه‌ی ما خنده است

گاه اوج خنده‌ی ما گریه است   گاه اوج گریه‌ی ما خنده است

گریه دل را آبیاری می‌کند   خنده یعنی این که دل‌ها زنده است

گریه دل را آبیاری می‌کند   خنده یعنی این که دل‌ها زنده است

۲ در جدول زیر، یک واژه با واژه‌های دیگر فرق دارد. آیا می‌توانید آن را پیدا کنید؟

متن زیر را بخوانید و به سؤال‌های آن پاسخ دهید.

«ساعت ده شب بود، توی کوچه فوتبال بازی می‌کردیم. اسم آقا ابراهیم را از بچه‌های محل شنیده بودم اما بر خوردی با او نداشتیم. مشغول بازی بودیم. دیدم از سر کوچه شخصی با عصای زیر بغل به سمت ما می‌آید. از محاسن بلند و پای مجروحش فهمیدم، خودش است. کنار کوچه ایستاد و بازی ما را تماشا کرد. یکی از بچه‌ها پرسید: «آقا ابراهیم بازی می‌کنی؟» گفت: «من که با این پا نمی‌توانم اما اگه بخواید توی دروازه می‌ایستم.» بازی من خیلی خوب بود اما هر کاری کردم نتوانستم به او گل بزنم. مثل حرفه‌ای‌ها بازی می‌کرد. نیم‌ساعت بعد وقتی توپ زیر پایش بود، گفت: «بچه‌ها فکر نمی‌کنید الان دیروقته؟ مردم می‌خوان بخوابن.» توپ و دروازه را جمع کردیم. بعد نشستیم دور آقا ابراهیم. بچه‌ها گفتند: «اگه میشه از خاطرات جبهه تعریف کنید.»

کتاب «سلام بر ابراهیم»، خاطرات شهید ابراهیم هادی

شهید ابراهیم هادی در سال ۱۳۳۶ در تهران به دنیا آمد. او چهارمین فرزند خانواده بود. ابراهیم به پدر و مادرش بسیار احترام می‌گذاشت. او نوجوانی بیش نبود که پدرش را از دست داد و طعم تلخ یتیمی را چشید. از آنجا بود که همچون مردان بزرگ، زندگی‌اش را به پیش‌برد و به شخصیتی ماندگار تبدیل شد. او از کودکی اهل ورزش و تلاش بود و این کار را با ورزش پهلوانی یعنی ورزش باستانی شروع کرد. در والیبال و کشتی بی‌نظیر بود. هرگز در هیچ میدانی پا پس نکشید و مردانه می‌ایستاد. دوستانش هنوز دلاوری‌های او در جبهه را به یاد دارند. او همیشه از خدا می‌خواست گمنام باقی بماند. سرانجام در ۲۲ بهمن سال ۱۳۶۱ در منطقه‌ی فکّه، خدا دعایش را مستجاب کرد. ابراهیم سال‌هاست گمنام و غریب در فکّه مانده تا خورشیدی باشد برای راهیان نور.

۱ چرا نویسنده در سطر دوم بند اول، واژه‌ی «اما» را به کار برده است؟

۲ آقا ابراهیم بعد از نیم ساعت بازی کردن، به بچه‌ها چه گفت؟

۳ ابراهیم در چه ورزش‌هایی مهارت داشت؟

۴ آیا خداوند دعای ابراهیم را برآورده کرد؟ چگونه؟

متنی بنویسید که سه بند داشته باشد. موضوع کلی متن، «نان» است. برای این موضوع کلی، سه موضوع کوچک‌تر بنویسید تا موضوع هر یک از سه بند متن باشند.

موضوع هر بند را بنویسید.

بند اول:

بند دوم:

بند سوم:

نان

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

درس دوازدهم

اتفاق ساده

املا و دانش زبانی

واژه‌هایی را که آخر آنها صدای /ه/ است در متن درس پیدا کنید و بنویسید.

Blank writing area with a dotted line for handwriting practice.

Blank writing area with a dotted line for handwriting practice.

۲ با توجه به متن درس، واژه‌های دو نقطه‌ای را پیدا کنید و بنویسید.

Blank writing area with a dotted line for handwriting practice.

Blank writing area with a dotted line for handwriting practice.

۳ نمودار جمله‌های زیر را رسم کنید.

حکیم دانا اندیشید.

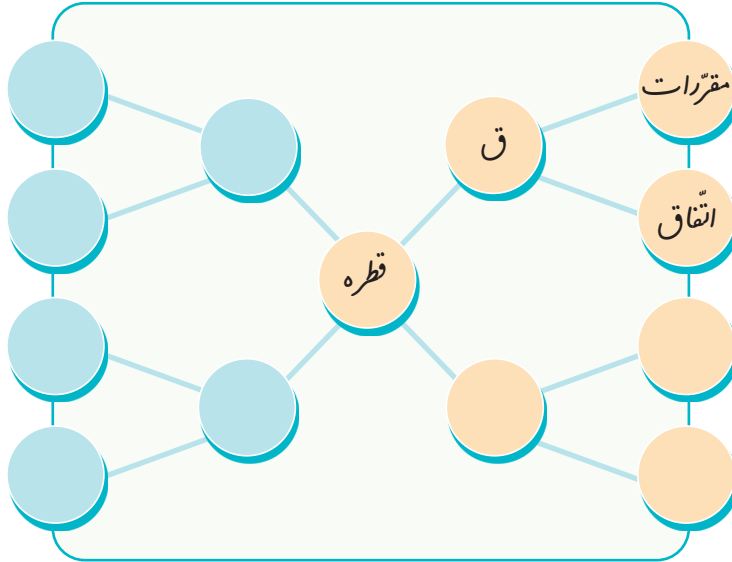
دختر کوچولو خوابید.

معلم مهربانم خندید.

۱ ابتدا حروف واژه‌ی نوشته شده را جدا کنید؛ سپس مانند نمونه برای هر حرف، دو واژه

بنویسید.

۲ پانزده واژه‌ی جدید را که در کتاب «مطالعات اجتماعی» خوانده‌اید، بنویسید.

---

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

تو را می توان چون گل و سبزه بو کرد   چه راحت چه ساده به سوی تو رو کرد

تو را می توان چون گل و سبزه بو کرد   چه راحت چه ساده به سوی تو رو کرد

.....

.....

۲ در هر ستون به جای حرف اول، دوم و

سوم واژه‌ی «موش»، یک حرف جدید بنویس تا

واژه‌های معنی داری ساخته شود.

موش	ش	و	م	موش	ش	و	م	موش	ش	و	م
.....	.....	و	م	.....	ش	.....	م	.....	ش	و	.....
.....	.....	و	م	.....	ش	.....	م	.....	ش	و	.....
.....	.....	و	م	.....	ش	.....	م	.....	ش	و	.....
.....	.....	و	م	.....	ش	.....	م	.....	ش	و	.....

داستان زیر را بخوانید و به سؤال‌های آن پاسخ دهید.

یکی از غلامان امیر نوح سامانی سراسیمه نزد بوعلی سینا آمد و گفت: «امیر در حال مرگ است. پزشکان بسیاری برای او آورده‌اند؛ **اما** آنها نتوانستند او را درمان کنند. اکنون برای درمان **او** شما را احضار کرده‌اند.» بوعلی به سرعت خود را به بالین بیمار رساند و پس از معاینه‌ی او دستور داد داروهایی تهیه کنند و خود، شب و روز در کنار بستر ماند. دوازده روز گذشت و معالجات همچنان ادامه داشت تا اینکه امیر سلامت خود را به دست آورد و اندک اندک از بستر برخاست. یک روز امیر رو به بوعلی کرد و گفت: «تو زندگی‌ام را به من بازگرداندی، هر چه می‌خواهی بگو تا به تو بدهم.» بوعلی گفت: «من به مال و ثروت علاقه‌ای ندارم فقط از شما می‌خواهم اجازه‌ی ورود به کتابخانه‌ی دربار و استفاده از آن را به من بدهید.» امیر با تعجب پرسید: «فقط همین؟!» بوعلی گفت: «برای من استفاده از کتابخانه از همه‌ی ثروت‌های دنیا بالاتر است.»

۱ واژه‌ی «**او**» در سطر سوم به چه کسی اشاره دارد؟

۲ چرا نویسنده در سطر دوم واژه‌ی «**اما**» را به کار برده است؟

۳ چرا نویسنده در سطر چهارم «**و**» را به کار برده است؟

۴ این داستان دو پیام مهم داشت. آن دو پیام چه بود؟

۵ به نظر شما بهترین عنوان برای این داستان چیست؟ چرا؟

متن زیر را بخوانید.

روزی بهار، تابستان، پاییز و زمستان با هم گفت و گو می کردند. صحبت از این بود که هر یک بهتر نقاشی کرد، بماند و بقیه، دست از نقاشی بردارند و بروند. آنها تصمیم گرفتند خورشید جهان افروز را به داوری انتخاب کنند. خورشید پذیرفت که بین آنان داوری کند. چهار هنرمند، شروع به کار کردند. اول، بهار قلم به دست گرفت. نخست دستی به شاخه‌های درختان هلو، بادام، سیب و درختان دیگر برد و بر آنها گردنبندهایی از گل‌های صورتی آویخت. در جنگل با رنگ نیلی، گودال‌های کوچک و بزرگ درست کرد و در اطراف این گودال‌ها گل‌های نرگس و بنفشه را پراکند. حشرات گوناگون، زنبورهای عسل و پروانه‌ها را روی گل‌ها و پرندگان را در دشت‌ها و جنگل‌ها در حال پرواز نشان داد. بلبل را روی شاخه، خرگوش را میان جنگل و غوک را در بر که نشانید.

دومین نقاش یعنی تابستان گرم، دست به کار شد. تابستان با رنگ سبز تیره، سراسر جنگل را رنگ آمیزی کرد. کنار جنگل را با بوته‌های انبوه تمشک زینت داد. بر شاخه‌های درختان میوه، آن قدر سیب گلگون و گلابی و میوه‌های دیگر آویخت که شاخه‌ها تاب نیاوردند و به سوی زمین خم شدند. نقاش سوم، پاییز، برای کار خود، رنگ‌های آتشین انتخاب کرد و اول به سراغ جنگل رفت. بعضی از درختان را با رنگ زرد لیمویی پوشانید، برخی را به رنگ ارغوانی و بعضی دیگر را به رنگ قرمز روشن درآورد. به رنگ کاج‌ها و سروها و صنوبرها دست نزد. با خود گفت: «بگذار اینها همان طور که هستند، باقی بمانند.» و این بود که کاج‌ها و سروها و صنوبرها به همان رنگ سبز تیره باقی ماندند.

آن گاه زمستان، قلم به دست گرفت. او در یک روز، تمام سطح زمین را به رنگ سفید درآورد. بر تن کوه‌ها و دشت‌ها، لباس سفید پوشانید. سطح رودخانه‌ها را با قشر نازکی از یخ، براق کرد. روی صنوبرها و کاج‌ها پوشش سنگینی از برف پوشانید. روی برف‌ها نقش و نگارها و جای پای‌های گوناگون، نقاشی کرد: جای پای خرگوش، کبک و آن دورها جای پای گرگ.

موضوع بندهای دوم تا پنجم را بنویسید.

	بند دوم:
	بند سوم:
	بند چهارم:
	بند پنجم:

حالا به موضوع بند اول فکر کنید. موضوع بند اول کلی‌تر است و فضای حاکم بر متن را نشان می‌دهد. این بند در ابتدای نوشته می‌آید و «بند مقدمه» نامیده می‌شود.

راه‌زندگی

فصل ششم

درس سیزدهم: لطفِ حق

درس چهاردهم: ادب از که آموختی؟

درس پانزدهم: شیر و موش

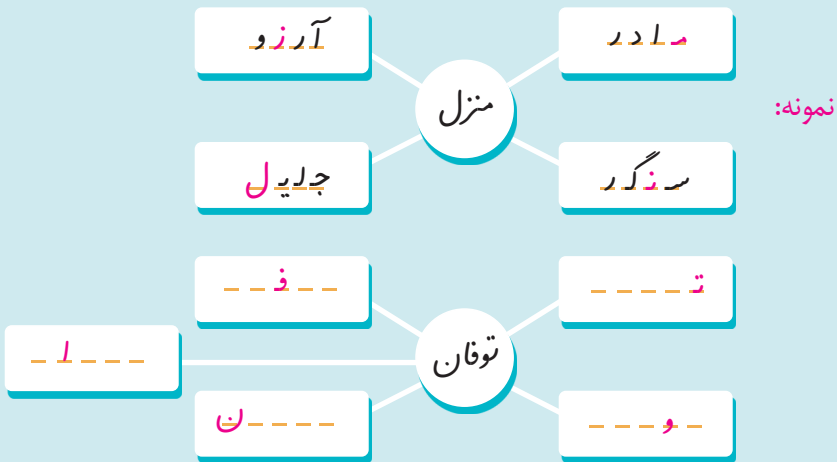
درس سیزدهم

لطفِ حق

املا و واژه‌آموزی

با توجه به جای نشانه‌های هر واژه، مانند نمونه واژه بسازید.

واژه‌هایی را که یکی از نشانه‌های «ه» و «ح» دارند از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

هر یک از واژه‌های زیر را در جای خالی مناسب بنویسید.

گردگرد - دمام - سراسر - لبالب

هنگام ورود امام، خیابان‌های مسیر استقبال ..... از جمعیت مشتاق بود. مردم از اینکه پس از پانزده سال دوری، می‌توانستند امام را در جمع خود ببینند، ..... شور و شادی بودند. بالاخره هوایمای امام بر دل‌های عاشق فرود آمد. وقتی امام آمدند، مردم ..... او حلقه زدند. صدای تکبیر ..... از هر سو شنیده می‌شد.

املا

متن زیر را با استفاده از واژه‌های داده شده، کامل کنید.

طغیان - باطل - ربّ جلیل - عشق - اندوه - عدل

مادر حضرت موسی به فرمان ..... وی را به رود نیل انداخت و با ..... و نگرانی به فرزندش نگاه کرد. در این هنگام وحی آمد: «نگران نباش! شیوه‌ی ما ..... و بنده‌پروری است. رود بدون فرمان ما ..... نخواهد کرد. فرزنت را به ما بسپار.»

واژه‌های جدول را از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

ف					
				م	
				م	
ب				س	
			ا		ب

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

گفتم به گوش باغ، این نقش ها از کیست   پیداست استاد است، نقاش اش عالی است

گفتم به گوش باغ، این نقش ها از کیست   پیداست استاد است، نقاش اش عالی است

۲ حروف این واژه ها را در جدول رنگ بزنید؛ سپس با حروف باقیمانده، یک واژه ی معنادار بنویسید که در درس آمده باشد.

گفته - رب - خرد - عشق - عدل - موج - چه - حکم - بسپرد

ا	ب	پ	ت	ج	ج	ح
خ	د	ر	ع	س	ش	
		ط	ع	غ	ف	ق
ک	گ	ل	م	ن	و	ی

واژه: .....

الف) جمله‌های زیر را بخوانید و به واژه‌هایی که مشخص شده است، توجه کنید.

ابتدا در شهر مرند اقامت گزیدم و در مدرسه‌های این شهر به معلمی پرداختم؛ سپس به تبریز رفتم.

برای مادر شیر کوچولو آب و غذا می‌گذاشت؛ بعد هم در قفس را می‌بست و می‌رفت.
 نرگس آب‌پاش پلاستیکی قرمز را برمی‌دارد و پر از آب می‌کند؛ بعد به طرف من می‌آید.
 نخستین کار این مسافران از راه رسیده، این است که لانه‌های سال گذشته‌ی خود را بیابند. سپس اگر آسیب دیده باشند، آنها را مرمت کنند و اگر خراب شده باشند از نو بسازند.
 در مثال‌های بالا واژه‌های «سپس» و «بعد» مفهوم جمله‌ها را به هم پیوند داده است. این واژه‌ها ترتیب زمانی را نشان می‌دهند؛ مثلاً در جمله‌ی شماره‌ی یک، نویسنده اول در شهر «مرند» بوده است و بعد به «تبریز» رفته است.

ب) از متن «قدم یازدهم» و «انتظار» جمله‌هایی را که مفهوم آنها با واژه‌های «سپس» و «بعد» به هم وصل شده است، پیدا کنید و بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

متنی بنویسید که سه بند داشته باشد. موضوع کلی متن، «بهار» است. ابتدا بند مقدمه را بنویسید. موضوع کلی «بهار»، به دو موضوع کوچک‌تر زیر تقسیم شده است، آنها موضوع هر یک از دو بند بعدی متن هستند.

زیبایی طبیعت و شکوفه دادن درختان

بند دوم:

عید نوروز

بند سوم:

بهار

Blank writing area with horizontal lines for text entry.

ادب از کج‌آمویختی؟

درس چهاردهم

املا و دانش زبانی

۱ از روی بخش اول درس با خط خوانا و زیبا بنویسید.

۲ مانند نمونه، واژه‌هایی را که در یک گروه قرار دارند، دسته‌بندی کنید.

ادب، آداب، مؤدب

عالم	عطار	منظور	علم
معطر	نظر	معلوم	ناظر
عطر			

Three empty boxes for classification.

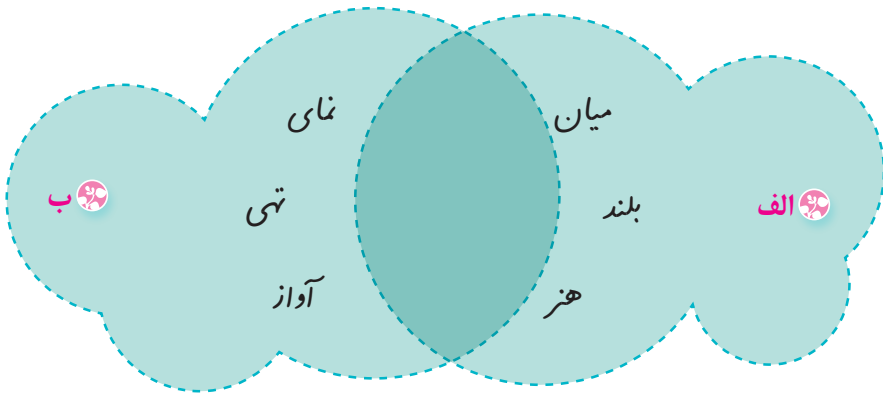
۳ نمودار جمله‌های زیر را رسم کنید.

مادرم غذا را پخت.	مریم داستان را خواند.	سعید گل را چید.

۱ با توجه به متن درس، واژه‌های گروه «الف» را با واژه‌های گروه «ب» ترکیب کنید و واژه‌ی جدید را در قسمت میانی بنویسید.

واژه‌های جدید

۲ حرف اول هر واژه از گروه‌های زیر را به ترتیب کنار هم قرار دهید؛ یک واژه از متن درس به دست می‌آید؛ آن را بنویسید.

	سعدی - عمل - یل‌گیر
	غمگین - اتفاقاً - زندگانی - بی‌بلاق
	لحظه - قافله - منتظر - افروز - نشاط

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

ای مادر عزیز که جانم فدای تو   قربان مهربانی و لطف و صفای تو

ای مادر عزیز که جانم فدای تو   قربان مهربانی و لطف و صفای تو

هرگز نشد محبت یاران و دوستان   همپایه‌ی محبت و مهر و وفای تو

هرگز نشد محبت یاران و دوستان   همپایه‌ی محبت و مهر و وفای تو

۲ در جدول زیر، یک واژه با واژه‌های دیگر فرق دارد. آیا می‌توانید آن را پیدا کنید؟

طلب - مطلوب - عالم - طالب

بادب - باهوش - بامزه - بی‌عمل

زنبور - شیر - زرافه - فیل

اندوخت - بی‌عسل - آموخت - گفت

سعدی - لقمان - ماند - جامی

الف) جمله‌های زیر را بخوانید و به واژه‌هایی که مشخص شده است، توجه کنید.

اول، بهار زیبا و دل‌انگیز قلم به دست گرفت.

دومین نقاش، تابستان گرم، دست به کار شد.

نقاش سوم، پاییز برای کار خود، رنگ‌های آتشین انتخاب کرد.

جمله‌های بالا از متن درس «آفریدگار زیبایی» انتخاب شده است. واژه‌های «اول»، «دومین»

و «سوم» باعث می‌شود مطالب کل متن به هم ارتباط پیدا کند. این واژه‌ها ترتیب زمانی را نشان می‌دهند. واژه‌هایی مانند «نخست»، «ابتدا» و «آخر» هم از این قبیل هستند.

ب) یکی از متن‌های کتاب علوم یا مطالعات اجتماعی را که در آن واژه‌هایی مانند «اول»،

«دومین»، «سوم»، «نخست»، «ابتدا» و «آخر» به کار رفته است، بخوانید و جمله‌هایی را که

این واژه‌ها در آنها است، پیدا کنید و در زیر بنویسید.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

متن زیر را بخوانید.

در اوایل بهار، هوا لطیف و دل‌نشین می‌شود. دشت‌ها جامه‌ی سبز می‌پوشند و درختان، شکوفه می‌دهند. پرستوها، این پرندگان دوست‌داشتنی نیز از سفر دور و دراز خود، باز می‌گردند. نخستین کار این مسافران از راه رسیده، این است که لانه‌های سال گذشته‌ی خود را بیابند؛ اگر آسیب دیده باشند، آنها را درست کنند و اگر لانه‌ها خراب شده باشند، از نو بسازند. وقتی کار ساختن لانه به پایان رسید، پرستوها تخم می‌گذارند. هر پرستو چهار تا شش تخم سفید می‌گذارد و دوازده روز روی آنها می‌خوابد. وقتی جوجه‌ها از تخم بیرون آمدند، پدر و مادر، با حشراتی که شکار می‌کنند، به آنها غذا می‌دهند. پس از سه هفته، جوجه‌ها به دنبال پدر و مادر پرواز می‌کنند و راه و رسم زندگی را از آنها می‌آموزند.

پرستوها بهار و تابستان را به آسودگی به سر می‌برند؛ اما در آغاز پاییز دشواری‌هایی برای آنها پیش می‌آید. در آن هنگام، حشرات کم‌باز می‌شوند و هوا کم‌کم سرد می‌شود، پرستوها ناچار می‌شوند به جاهای معتدل‌تری کوچ کنند.

در این سفر طولانی، خطرهای بسیاری وجود دارد. یکی از این خطرها، تغییرات هواست. خطر دیگر، حمله‌ی پرندگان شکاری مانند عقاب، شاهین و قرقی است. این پرندگان، هنگام پرواز، ناگهان خود را به جمع پرستوهای درحال پرواز می‌زنند و با چنگال‌های نیرومند خود، آنها را شکار می‌کنند. با همه‌ی این خطرها، بیشتر پرستوها سفر خود را به سلامت به پایان می‌رسانند. دیده شده است که بعضی از آنها، سال‌های پی‌در پی کوچ کرده‌اند و پس از هر کوچ به لانه‌ی خود بازگشته‌اند. دنیایی که ما در آن زندگی می‌کنیم، شگفتی‌های فراوانی دارد. یکی از این شگفتی‌ها، بازگشت پرستوهاست. این پرنده‌های کوچک، پس از سپری شدن زمان دراز و پیمودن راهی طولانی، بدون آنکه اشتباه کنند، دوباره به لانه‌ی پیشین خود باز می‌گردند. چه کسی قدرت راهیابی و پیمودن این راه طولانی را به پرستوها داده است؟ آنها با چه قدرتی این راه طولانی را بدون اشتباه می‌پیمایند؟ این همه شگفتی، زیبایی و دانایی را چه کسی در پرستوهای کوچک نهاده است؟

به بند مقدمه توجه کنید که چگونه خواننده را وارد فضای متن می‌کند. سپس موضوع بندهای دوم تا چهارم را بنویسید.

	بند دوم:
	بند سوم:
	بند چهارم:

به موضوع بند آخر فکر کنید. موضوع بند آخر کلی‌تر است و مطالب متن را جمع‌بندی می‌کند و به یک نتیجه می‌رسد. این بند در انتهای نوشته می‌آید و **بند نتیجه‌گیری** نامیده می‌شود.

سیر و موش

درس پانزدهم

املا و واژه‌آموزی

هر گروه از واژه‌های زیر را به طور مناسب ترکیب کنید و در جدول قرار دهید.

ترکیب با «ی»	موش، بازگوش پنجه، صیاد کله، موش شاه، وحوش بیشه، خفته روز، دگر	ترکیب با «-»
.....		.....
.....		.....
.....		.....

مانند نمونه واژه‌هایی را از متن پیدا کنید که **آهنگ** آنها مانند واژه‌ی نوشته شده باشد.

	گوش	باز	گاز
	غازی		شیر

متنی بنویسید که حداقل چهار واژه از واژه‌های زیر در آن به کار رود.

چمن زار - نمک زار - نی زار - گندم زار - سبزه زار - گل زار

---

۱ با توجه به راهنمایی‌های کنار هر ردیف، واژه‌های مناسب را از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

واژه‌هایی که «ح» دارند

.....

واژه‌هایی که «ف» دارند

.....

واژه‌هایی که «س» دارند

.....

واژه‌هایی که «غ» دارند

.....

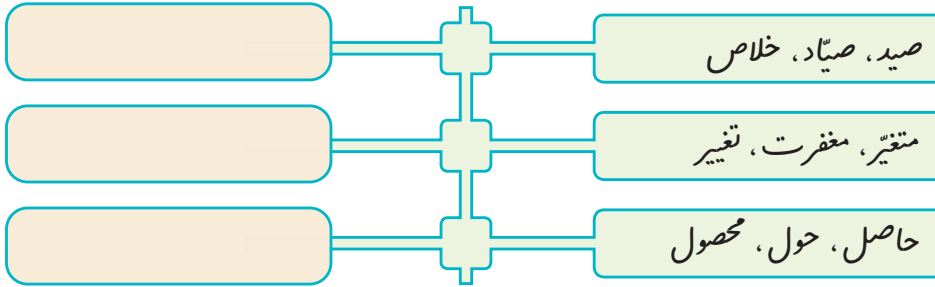
واژه‌هایی که «ص» دارند

.....

واژه‌هایی که «ر» دارند

.....

در هر ردیف یک واژه با بقیه فرق دارد؛ آن را بنویسید.

هنر و سرگرمی

از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

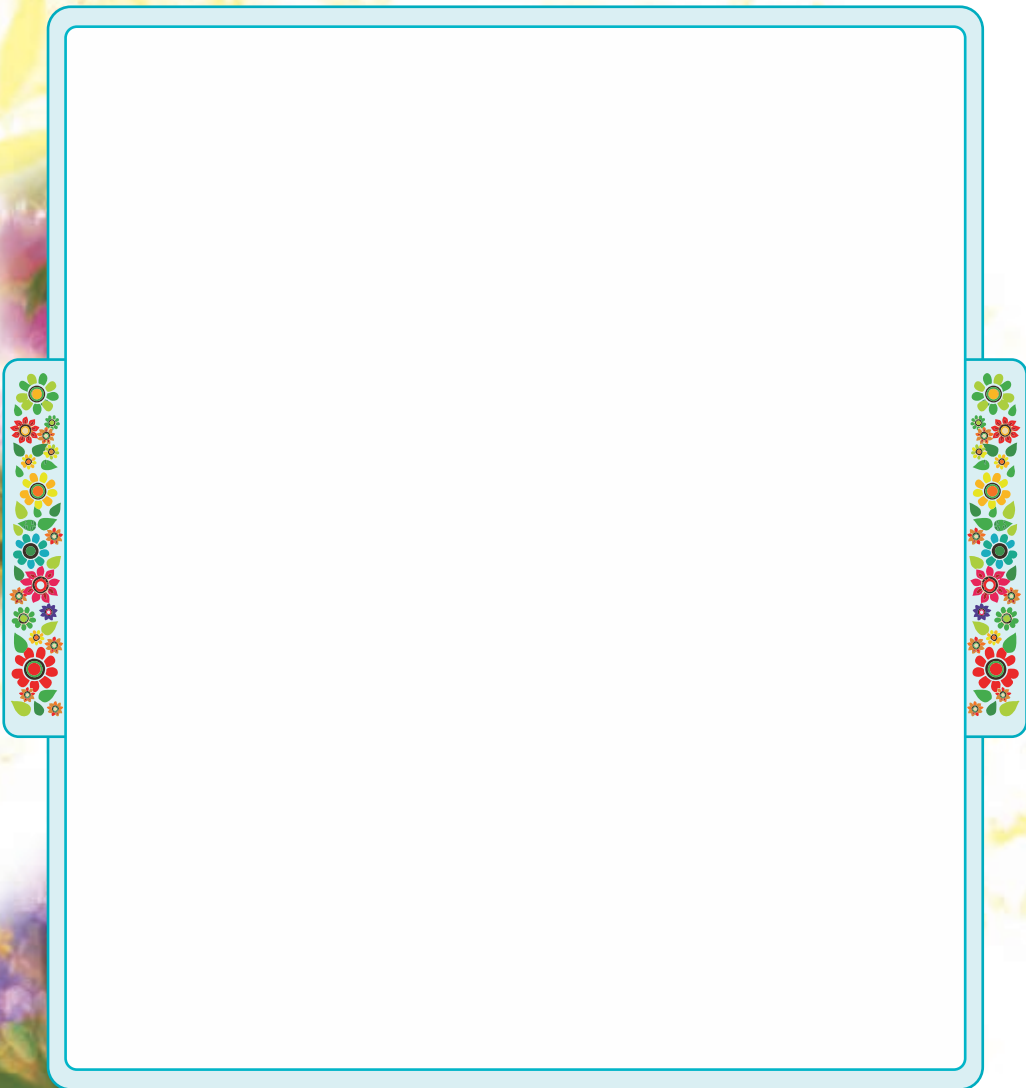
نستوه و مقاوم و قوی باش محکم چو بنای کوه الوند

نستوه و مقاوم و قوی باش محکم چو بنای کوه الوند

قدر توبه دانش است و فرهنگ در صدر نشسته هر هزمند

قدر توبه دانش است و فرهنگ در صدر نشسته هر هزمند

درباره‌ی مَثَلی که در شعر «شیر و موش» بود، نقاشی بکشید. ۲

متن زیر را بخوانید و جاهای خالی را با یکی از این واژه‌ها پر کنید. توجه داشته باشید که برخی از این واژه‌ها، معنای یکسانی دارند و تکراری هستند.

ابتدا، بعد، سپس، نخست، آخر، اول، دوم

پوره‌ی سیب‌زمینی در کلاس

مواد لازم برای چهار نفر:

۱- سیب‌زمینی ۴ عدد

۲- شیر ۱ لیوان

۳- نمک به میزان لازم

..... سیب‌زمینی‌ها را می‌شوئید و در یک ظرف آب می‌ریزید و روی حرارت مستقیم می‌گذارید تا پخته شود. در مرحله‌ی ..... سیب‌زمینی‌های پخته شده را پوست می‌کنید ..... آنها را کاملاً می‌کوبید تا به شکل خمیر در آید. در ..... نمک و شیر را به سیب‌زمینی اضافه می‌کنید و آنها را مخلوط می‌کنید. حالا پوره‌ی سیب‌زمینی خوش مزه و مقوی آماده است.

اکنون که طرز تهیه‌ی پوره‌ی سیب‌زمینی را یاد گرفتید، یادتان نرود همراه دوستانتان آن را در کلاس خود آماده کنید و نوش جان نمایید.

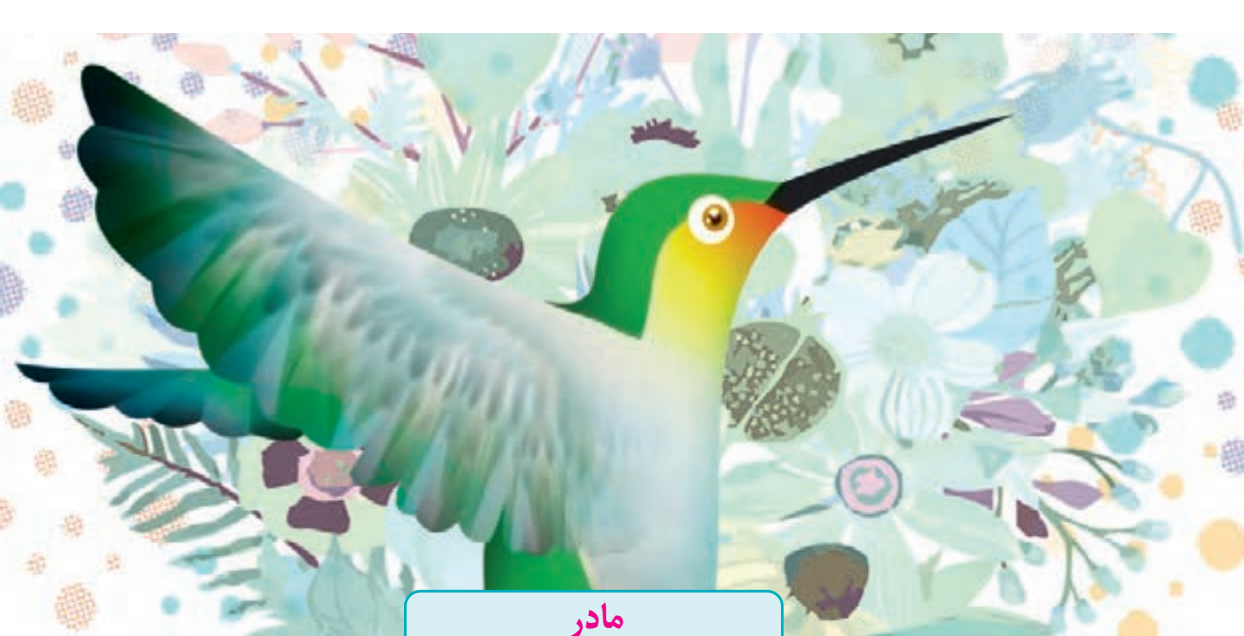
متنی بنویسید که چهار بند داشته باشد. موضوع کلی متن، «مادر» است. ابتدا بند مقدمه را بنویسید. موضوع کلی «مادر» به دو موضوع کوچک‌تر زیر تقسیم شده است، آنها موضوع هر یک از دو بند بعدی متن هستند. در پایان، بند نتیجه‌گیری را بنویسید.

بند دوم: مهربانی مادر

بند سوم: زحمتهای مادر

مادر

Blank writing area with horizontal lines for text entry.

مادر

A large rectangular area with a light blue border, containing ten horizontal dotted lines for writing.

فصل هفتم

درس شانزدهم: پرستشگری

درس هفدهم: مدرسه‌ی هوشمند

پرسگری

درس شانزدهم

املا و دانش زبانی

۱ ده واژه که به نظر شما مهم‌اند از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

۲ زیر شکل صحیح واژه‌های داخل کمانک، خط بکشید.

الف) دانشمندان، دشمن سرسخت (جهل - جمل) و دوستدار دانش هستند.
ب) ابوریحان بیرونی و اسپین لحظات زندگی خود را (می‌گذرانید - می‌گذرانید).
پ) بعضی‌ها به دنبال موجودات عجیب و (قریب - غریب) فضایی هستند.
۳ نمودار جمله‌های زیر را رسم کنید.

۴ مسعود گل را از گل فروشی خرید.

۵ دوستم توپ را از فروشنده گرفت.

مانند نمونه کامل کنید.

	حالت	د
		دانشمند
		ق
		دقت
		ت
		تحقیق
	فضا	

با توجه به متن درس، جاهای خالی را پر کنید.

ابوریحان بیرونی، یکی از بزرگ‌ترین ..... و فیلسوفان ایرانی بود و هم‌ی زندگی او در ..... و تحقیق و دانش اندوزی گذشت. این دانشمند بزرگ به علت ..... می‌اندیشید و به کشف چیزهای ناشناخته ..... می‌ورزید.

از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

حمد بر کردگار یکتا باد که مرا شوق درس خواندن داد

حمد بر کردگار یکتا باد که مرا شوق درس خواندن داد

در سر من هوای درس نهاد در دل من محبت استاد

در سر من هوای درس نهاد در دل من محبت استاد

متن زیر را بخوانید و به سؤال‌های آن پاسخ دهید.

حدود هزار سال پیش کودکی در شهر ری به دنیا آمد. پدرش زکریا، نام فرزندش را محمد گذاشت که بعدها به نام «رازی» شهرت پیدا کرد. محمد از کودکی به کسب علم و دانش علاقه داشت. در آن زمان شهر ری یکی از مراکز مهم علم و ادب بود. او بسیار کنجکاو و دقیق بود و همیشه باعث تعجب معلمانش بود؛ زیرا تمام درس‌هایش را کامل یاد می‌گرفت. محمد، ریاضیات، ستاره‌شناسی و بیشتر علوم زمان خود را در روزگار جوانی فراگرفت. او علم پزشکی را به‌طور جدی دنبال کرد و برای تکمیل تحصیلاتش به شهر بغداد رفت و در آنجا به مرتبه‌ی استادی در این علم رسید. پس از بازگشت از بغداد، بیمارستانی در شهر ری تأسیس کرد و در آنجا علاوه بر مداوا و درمان بیماران، به تربیت دانشجویان زیادی پرداخت. از مهم‌ترین صفات این پزشک بزرگ می‌توان به اخلاق نیکو و خوش‌رفتاری او با بیماران اشاره کرد. رازی نسبت به بیماران نیازمند و تهیدست هم بسیار مهربان بود. او در علم پزشکی یافته‌ها و کشفیات فراوانی از جمله «الکل» دارد و آثار زیادی را از خود به یادگار گذاشته است. کافی است بدانیم بسیاری از کتاب‌های او در برخی از دانشگاه‌های مشهور جهان تدریس می‌شد. این پزشک، دانشمند و کاشف عالی‌مقام که از افتخارات بزرگ مسلمانان و کشور ماست، در شهر ری، همان‌جا که به دنیا آمده بود، درگذشت.

۱. محمّد پس از بازگشت از ری، چه کرد؟

.....

۲. چرا محمّد به «رازی» شهرت پیدا کرد؟

.....

۳. دو مورد از صفات رازی را بنویسید.

.....

۴. چرا نویسنده در سطر چهارم متن، واژه‌ی «زیرا» را به کار برده است؟

.....

۵. برای این متن یک عنوان مناسب بنویسید.

.....

املا و واژه‌آموزی

۱ برای هر یک از شکل‌های صدای «س» دو واژه از متن درس پیدا کنید و بنویسید.

۲ از روی بند پنجم درس با خط خوانا و زیبا بنویسید و زیر واژه‌هایی که برای اولین بار با آن روبه‌رو شده‌اید، خط بکشید.

با اضافه کردن اجزای زیر به واژه‌ی مناسب، واژه‌های جدید بسازید.

		نده	زار	 <p>گل دو شوره جوی شالی یاب</p>

املا

ابتدا حرف دوم هر واژه را مشخص کنید؛ سپس با کنار هم قرار دادن آنها واژه‌ای بسازید.

عکس - فاصله - قرار - حتی - حاضر - بعد -
کتابخانه - شبیه - تازه - براق - حیات

مہتاب - دوست - مشغول - لَس -
صندوق - صدای معلم

الف) پنج جمله از متن درس را که به نظر شما ارزش املائی دارند، انتخاب کنید.

ب) در گروه‌های دو نفره قرار بگیرید.

پ) از جمله‌های انتخابی خود به هم گروهی‌تان املا بگویید.

۱ از روی سرمشق زیر، خوش خط و زیبا بنویسید.

کودکی گفت من چه کار کنم   تا به آن کار افتخار کنم
 کودکی گفت من چه کار کنم   تا به آن کار افتخار کنم

گفتمش علم و معرفت آموز   تا شبِ محنت تو گردد روز
 گفتمش علم و معرفت آموز   تا شبِ محنت تو گردد روز

۲ هر دسته از واژه‌ها را از کوچک به بزرگ مرتب کنید.

برگ
 درخت
 شاخه

مدرسه
 حیاط
 کلاس

ثانیه
 ساعت
 دقیقه

شهر
 خیابان
 کوچه

با توجه به متن درس «مدرسه‌ی هوشمند»، ترتیب رویدادهای زیر را شماره‌گذاری کنید.

آن روز بچه‌ها به کمک نرم‌افزار آموزشی، تمرین‌های درس را انجام دادند. آنها از کتابخانه و آزمایشگاه مجازی هم استفاده کردند.

وقتی وارد مدرسه شد، صدای شادی بچه‌ها او را به یاد دوستانش انداخت.

رایانه‌ای روی میز معلم بود و چیزی هم از سقف به تخته‌ی سفید جلوی کلاس نور می‌تاباند.

جلوی در کلاس، روی دیوار صفحه‌ای رنگی، شبیه گوشی‌های همراه لمسی بود که بچه‌ها دستشان را روی آن قرار می‌دادند و بعد وارد کلاس می‌شدند.

۱ مهتاب پس از بیرون آمدن از خانه، نفس عمیقی کشید و از هوای دلنشین بهاری لذت برد.

کتاب خوانی

یکی از کتاب‌های داستان معرفی شده در رمزینه‌ی صفحه‌ی ۱۴۰ کتاب فارسی را بخوانید و مانند فعالیت صفحه‌ی قبل، رویدادهای آن را به ترتیب بنویسید.

نام داستان: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

انشایی بنویسید که پنج بند داشته باشد. موضوع انشا «ایران، وطن من» است. ابتدا بند مقدمه را بنویسید. سپس برای موضوع کلی «ایران، وطن من» سه موضوع کوچک‌تر بنویسید تا موضوع هر یک از سه بند بعدی متن باشند. در پایان بند نتیجه‌گیری را بنویسید.

موضوع هر بند را بنویسید.

بند دوم:

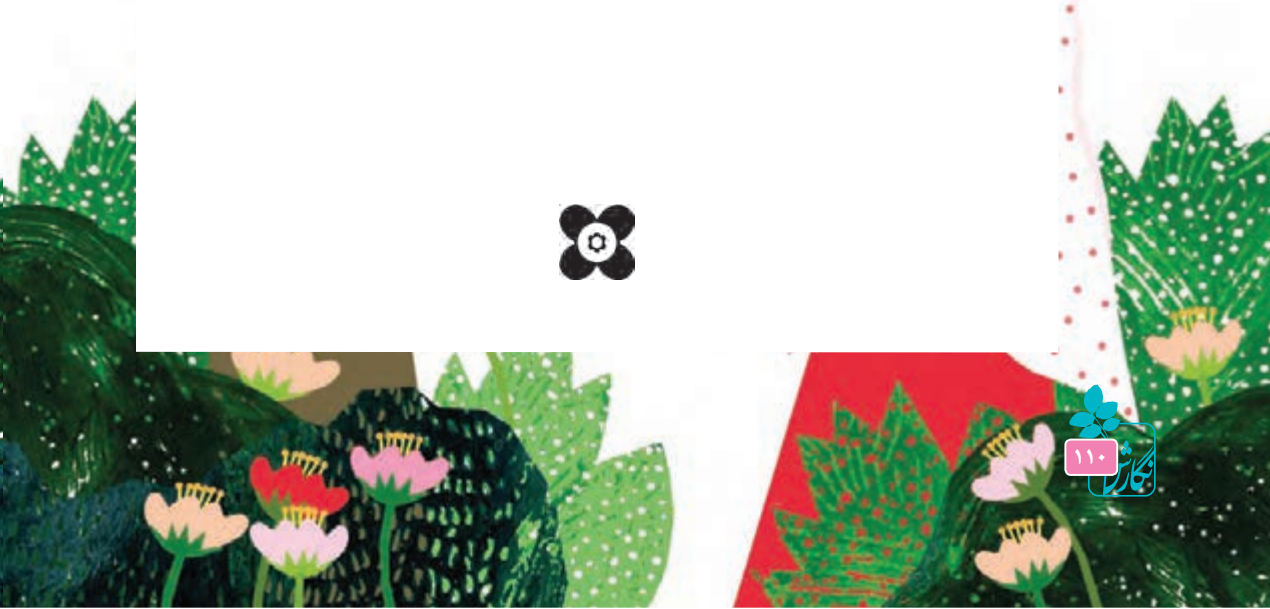
بند سوم:

بند چهارم:

ایران، وطن من

Blank writing area for the composition, framed by a decorative border with floral patterns on the sides.

A large rectangular writing area with a light blue border. The interior contains ten sets of horizontal lines for writing, each consisting of a solid top line, a dashed middle line, and a solid bottom line. On the left and right sides of the writing area, there are vertical decorative strips featuring a variety of colorful flowers and green leaves.

معلّمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را درباره مطالب کتاب های درسی از طریق سامانه «نظرسنجی از محتوای کتاب درسی» به نشانی «nazar.roshd.ir» یا نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۴۸۷۴ - ۱۵۸۷۵ ارسال کنند.

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی